

Regionálne inovačné ekosystémy 28.5.2020

Účastníci:

Marek Hattas (politik a aktivista, primátor mesta Nitra, poslanec NR SR)

Vladimír Šucha (vedec a manažér, bývalý Generálny riaditeľ Európskej komisie)

Ján Košturiak (podnikateľ, kouč a zakladateľ Podnikateľskej univerzity)

Inovácie a inovačné ekosystémy:

Život je zmena a pohyb a preto je potrebné sa týmto zmenám prispôbiť, alebo okolie prispôbiť sebe. Inovácia je pridávanie úžitku a odstraňovanie škodlivých funkcií s cieľom zlepšovania života. Skutočnou inováciou sa nápad stane až vtedy, keď ho ľudia začnú používať. Jedným zo základov inovácie je prepájania odlišných oblastí. Ekosystémy sú navzájom vnútorne prepojené systémy, ktoré sú prepojené aj smerom navonok.

Prečo inovovať na regionálnej úrovni a prečo regióny potrebujú inovácie?

- Inovácie potrebujú mať dopyt zdola (príkladom je kultúrne centrum založené Marekom Hattasom v Nitre, ktoré zahŕňa komunitné centrum, záhradu a priestor pre kultúrne a športové aktivity, ktoré napĺňa niečo, čo dovtedy chýbalo)
- Pri inováciách potrebujeme vzájomnú interakciu
- Inovácie sa dajú robiť len na konkrétnom mieste/priestore, lebo tam vzniká fyzická realizácia. Inovácia má vždy inovátora (a nevzniká vo vákuu)
- Regionálne inovácie pomáhajú posunúť ľudí na vyššiu úroveň (až do politiky na úrovni miest, regiónov a štátu)

Inovácie potrebujú všetci – Európa, Slovensko, regióny, mestá. Problémom Slovenska je stav určitej inovačnej stagnácie, možno aj degradácie. Preto, aby Slovensko zostalo prosperujúca krajina je podpora inovačného nastavenia kľúčová na odstraňovanie nezamestnanosti a odstraňovanie regionálnych rozdielov (napr. na Slovensku máme 52% investícií do inovácií len v Bratislavskom kraji). Pandémia koronavírusu len urýchlila túto krízovú situáciu.

Na Slovensku je veľa inovátorov, ktorých nikto nepozná a výzvou je ich pospájať (napr. dizajnéri prvého 3D bicykla, vývojári najľahšieho skialpového viazania na svete, projekt Agrokruh a iné). Výzvou do budúcnosti je spojiť inovácie s technikmi, certifikovať, poskytnúť zdroje na rast. Všetko by mohlo ísť rýchlejšie, ak by na to bola zacielená podpora.

„Ingrediencie pre inovačný ekosystém“

Inovačný ekosystém má rôzne úrovne – Európa, štát, región, mesto, firma.. Každá úroveň je iná, pretože niečo sa deje na lokálnej úrovni, niečo iné sa deje na vyšších úrovniach. Nižšia úroveň

ekosystému pre inovácie by nemala odporovať princípom vyšších úrovní (napríklad štátna legislatíva a regionálne projekty).

Základ ekosystému je daný (prof. Šucha):

- Tvorivou a nezávislou osobnosťou
- Spoločnosťou
- Vzájomnou dôverou (medzi ľuďmi a inštitúciami).

Ďalšími ingredienciami sú:

- Veda, výskum,
- Technológia
- Legislatíva
- Finančné nástroje
- Kultúra a umenie (najinovatívnejšími sú mestá a časti miest, ktoré sú zaujímavými a kultúrne dynamickými oblasťami a lákajú talenty)
- Ľudské zdroje a vzdelávanie
- Infraštruktúra
- Zdroje

Dôležitá je aj úloha kreatívneho priemyslu, pretože ak z mesta odídu šikovní ľudia, tak nemá kto robiť inovácie. Skúsenosti ukazujú, že aj hŕstka ľudí dokáže zmeniť mesto. Kľúčovú úlohu v ekosystéme má aj podnikateľská akcia. Princípom podnikania je vytvárať hodnotu a podnikateľ sa dá len inovačne (prof. Košťuriak). Ekosystém si vedia ľudia vytvoriť aj sami, stačí ak im v tom politici nebránia.

Aktéri v regionálnych inováciách a čerpanie zdrojov?

Veľkú úlohu má politika a samosprávy, aby regulovali nastavenie správnych impulzov (môžu veľa vecí posunúť, ale aj veľa poškodiť). Nejde iba o to, aby sa naliali do regiónov peniaze, skôr je dôležité ako a komu ich dať. Na Slovensku máme veľa tzv. „inovátorov“, ktorí dostali granty, ale dôležité je pozrieť sa čo je výsledok. Skutoční inovátori nemajú čas sledovať výzvy a výsledok je potom zlý, lebo peniaze idú nesprávnym ľuďom. Takto sme na Slovensku zbytočne minuli milióny EUR.

Problém regiónov je, že primátor alebo župan nemá absolútne žiadny reálny rozpočet, ktorý by mohol rozdeľovať. Za posledných 15 rokov sa v nominálnej hodnote na Slovensku zvýšili minulé peniaze na výskum a inovácie o 270%, ale neposunuli sme sa ani o krok vpred (skôr vzad), pretože v každom z ukazovateľov sme sa buď zhoršili alebo zostali na tom istom mieste. Teraz prichádza z EÚ nová príležitosť s ďalšími zdrojmi a je len na nás, ako ich minieme. Doteraz patríme v čerpaní zdrojov z EÚ medzi najhorších. Celkovo je systém čerpania štrukturálnych fondov absolútne nefunkčný a treba ho možno úplne zrušiť a postaviť nanovo (zjednodušiť, zapojiť VÚC a iných aktérov). Celé to musí mať jednu koncepciu. Ale je pravda aj to, že inovácie nevznikajú z nadbytku ale z obmedzení (prof. Košťuriak).

Regióny musíme revitalizovať po 3 stránkach:

- Kreatívny priemysel
- Vzdelávanie
- Výskum a vývoj, ktorý bude prinášať nové nápady

Toto všetko musí začať riadeným procesom objavovania podnikateľských nápadov. Pri tom sa musia spojiť hlavní aktéri (firmy, štátne organizácie, samospráva, univerzity, výskumné inštitúcie a kultúrne inštitúcie). Potrebujeme prepájanie a pozeráť sa na inovácie cez prepojenie rôznych disciplín. Potrebujeme sa na inovácie pozeráť aj z ekonomického pohľadu. Na Slovensku máme základy na lokálnej úrovni len cez tú povestnú „strechu“ nám preteká.

Pozitívne príklady ekosystémov a regiónov

Príkladmi zo zahraničia sú napríklad krajiny ako Írsko a Fínsko alebo regióny Marseille a Lille vo Francúzsku alebo Glasgow a Liverpool vo Veľkej Británii. Írsko a Fínsko sú inšpiratívne, lebo ich história je v určitej časti podobná so Slovenskom (v minulosti chudobné poľnohospodárske krajiny). Napríklad vo Fínsku funguje výborne prepájanie vzdelávania a súkromného sektora. Niektoré projekty sa už cez spoluprácu s Veľvyslanectvom SR vo Fínsku posúvajú aj na Slovensko (spolupráca medzi univerzitami, práca na vytvorení startup centra v Mlynskej doline a spolupráca firiem v inováciách a digitalizácii).

Úspešným príkladom je Fraunhofer-Gesellschaft v Nemecku. Každý regionálny Fraunhofer je iný, podľa konkrétnych podmienok regiónu, kde pôsobí (typ priemyslu, univerzita a pod.).

Ďalším príkladom je Dobrý pastier a podobné komunity pre prácu z bezdomovcami, ktoré majú aj odlišnosti aj podobné princípy.

Príkladom je aj firma Sonnentor, ktorej sa v Čechách podarilo prepojiť pestovanie bylín, výrobu čajov, čokolády a pestovanie levandule s turistickým ruchom.

Úloha štátnych agentúr

Štátne agentúry na Slovensku často vytvárajú namiesto spolupráce kakofóniu, pretože si konkurujú navzájom a zároveň konkurujú aj súkromnému sektoru. Od tohto preberajú nápady a potom ich financujú zo štrukturálnych fondov a tým zničia súkromné aktivity. Inovácie nepotrebujú koordinátora, inovácie idú zdola. Napríklad v otvorených platformách (ako INOVATO) si ľudia nájdu svoje miesto a rozvíjajú myšlienku od nápadu po prototyp. Úlohou takýchto otvorených platforiem je hlavne prepájanie. Na druhej strane ale vyššie úrovne (štát, regióny) svojim fungovaním vytvárajú rámec spolupráce. Kým v USA mnohé ekosystémy založili filantropi (ktoré dali vlastné zdroje do projektov a na vznik univerzít), v Európe má túto úlohu skôr verejná správa.